

Forfatter: Blicher, Steen Steensen

Titel: Udrag fra Noveller

Citation: Blicher, Steen Steensen: "Noveller", i Blicher, Steen Steensen: *Noveller*, udg. af Esther Kielberg ; Henrik Ljungberg , Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, 1991, s. 313. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-blic03val-shoot-idm140515386755360/facsimile.pdf> (tilgået 20. april 2024)

Anvendt udgave: Noveller

Det erotiske jalousimotiv har måske optaget ham p.g.a. hans egen ægteskabelige situation, men igen må man i givet fald beundre hans nøgterne forvaltning af den personlige tilgang til historien. Han lader et temperament, Søren Qvists blanding af voldsom vrede og jovial og slagfærdig munterhed blive set gennem et helt andet, det dagbogs skrivende dydsmonster, den nybagte herredsfoged Erik Sørensens. Han er klatret op ad den sociale rangstige og er endnu ikke kommet sig over at være havnet på dette for en duksepetar så eftertragtelseværdige niveau. Som i alle Blichers bedste noveller er de sociale modsætninger knapt og præcist lagt ind i karakteristikkene af personerne og i redegørelsen for konsekvensen af deres handlinger. Erik Sørensens er benøvet over sin sociale succes og er derfor ivrig efter at leve op til omverdenens forventninger. Det bliver fatalt for den livsduelige Søren Qvist. Netop fordi herredsfogeden er så forhippet på ikke at blive anset for at være upålidelig på grund af sin forlovelse med præstens datter, bliver han det. Han har selvfølgelig et stærkt behov for at stå ukompromitteret i sin embedsførelse, når netop den intrigante og rethaveriske bonde Morten Bruus insinuerer, at han er inhabil. Bruus er en samvittighedsløs bedrager, men herredsfogeden går ikke uden egen skyld i hans fælde. Erik Sørensens gør nemlig ikke sit arbejde ordentligt, for han er for optaget af, hvordan han tager sig ud i verdens øjne. Han søger – som de tidligere omtalte fortællere – tilflugt i en falsk og skæbnesvanger neutralitet.

Men herredsfogeden er selvfølgelig kun et menneske, og da Søren Qvist pludselig aflægger en tilståelse der tilsyneladende hænger sammen, er Erik Sørensens sat helt mat. Præstens stærke anfægtelse og deraf følgende behov for at forstå hvad der er sket, kan han ikke holde stand imod. Han er nu overbevist om præstens skyld og handler som embedsmand i overensstemmelse dermed. Det har imidlertid en rystende konsekvens for novellens sideløbende og med kriminalhistorien sikkert sammenvævede kærlighedshistorie: Han svigter sin forlovede Mette Qvist. Næppe har præsten tilstået før han omtaler hende som »Datterens», og allerede efter det første retsmøde beklager han i dagbogen, at hun er tabt for ham i dette liv: »jeg elskede hende dog saa inderligt.» (s. 138) Kærligheden er i datid, for embedsmanden kan ikke gifte sig med misdæderens datter. Men elske hende kunne han vel stadig?

Efterhånden som dramaet spidser til og uafvendeligheden præger

hans dagbogs tonefald, er det da også som om noget får mulighed for at blusse op i hans forkomne væsen. Før præsten bekender sin brøde opsøger Mette – »med udslaget Haar« – herredsfogeden for at bede for sin fars liv. Således presset ændrer Erik Sørensen afgørende signaler. Han lover Mette at hjælpe faderen til flugt, opgive sin karriere og rejse efter hende hvor han end befinder sig. Pludselig er det som om han fortæller os en anden historie om hvem han er – og hvordan man kan tage sin skæbne i egen hånd.

Men han brænder hurtigt ud, frygt og tvivl tager magten fra ham, og da han har hørt præstens historie bliver han syg. Hans dagbogs-skrift går i opløsning. Mette Qvist forsvinder ud af hans liv, mens han viljeløs og klynkende ser til.

Hvis ikke Aalsøe-præstens optegnelser ved et karakteristisk blichersk synsvinkelskift var koblet til Erik Sørensens dagbog, skulle man tro at herredsfogeden også selv var blevet offer for den rædsomme historie han fortæller. Han skriver i sine sidste optegnelser, at han føler sig syg til døden, og i Aalsøe-præstens første optegnelse bekræftes dette. Men i anden optegnelse, foretaget 21 år senere, fremgår det, at Erik Sørensen overlevede sin dagbogsfortælling om sin svigerfars dom og henrettelse og sin egen forspildte kærlighed. Han er stadig herredsfoged, og han dør først da fortiden indhenter ham i skikkelse af den genfærdslignende Niels Bruus.

Enhver fortæller er sig selv nærmest. Hans medskyld i sin skæbne-historie om, hvordan forelskelsens og kærlighedens intense liv grusomt forandres til ensomhed, galskab og død, er uomtvistelig. Blichers fire store noveller besidder deres særklasse, fordi han med sikker hånd skriver en historie om fortællerne selv ind i deres skrift. I feltet mellem begivenhederne og beretningen angiver Blicher en fortællermæssig blindhed og tavshed, og derved udfordrer han læseren til at deltage og fortælle med. Man bliver aldrig færdig med de bedste Blicher-noveller.

IV. Der er altid en fortæller, før der er en historie

Tidskriftet *Nordlyset* markerede som sagt en midlertidig forbedring af Blichers betrængte økonomi, men der lå også et kæmpemæssigt slid bag denne udvikling. Han præsterede i en periode mellem 80 og